

кова [та ін.] ; за ред. І.Ф. Гнибіденка, А.М. Колота, В.В. Рогового. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 22.

27. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. // Офіційний вісник Президента України. – 2015. – № 13. – С. 50. – Ст. 874.

28. Суходоля О.М. Енергоефективність економіки у контексті національної безпеки: методологія дослідження та механізми реалізації : [монографія] / О.М. Суходоля. – К. : НАДУ, 2006. – 400 с.

29. Указ Президента України від 27.12.2005 № 1863 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1863/2005>.

30. Указ Президента України від 06.03.2006 № 201/2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/201/2006>.

31. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=260994>.

32. Шевцов А.І. Енергетична безпека України: стратегія та механізми забезпечення / А.І. Шевцов, М.Г. Земляний, А.З. Дорошкевич / За ред. А.І. Шевцова. – Дніпропетровськ : Пороги, 2002. – 264 с.

33. Brown is UK's new prime minister [Електронний ресурс]. – Режим доступу : news.bbc.co.uk/.

АУТСОРСИНГ: КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ OUTSOURCING: CLASSIFICATION OF ITS TYPES

Статтю присвячено актуальному питанню теорії управління підприємством на основі аутсорсингу, а саме класифікації його видів. Розглянуто та узагальнено наукові підходи до класифікації аутсорсингу. Узагальнено й уточнено класифікаційні ознаки, запропоновано авторський підхід до класифікації видів аутсорсингу та надано характеристику основних із них.

Ключові слова: аутсорсинг, аутсорсер, бізнес-процес, види аутсорсингу, класифікація аутсорсингу.

Статья посвящена актуальному вопросу теории управления предприятием на основе аутсорсинга, а именно классификации его видов. Рассмотрены и обобщены научные подходы к классификации аутсорсинга. Обобщены и уточнены классификационные

признаки, предложен авторский подход к классификации видов аутсорсинга и охарактеризованы основные из них.

Ключевые слова: аутсорсинг, аутсорсер, бизнес-процесс, виды аутсорсинга, классификация аутсорсинга.

This article is devoted to the theory of enterprise management based on outsourcing, namely classification of its types. It considers and generalizes scientific approaches to outsourcing classification. The article also gives an overview and clarifies the classification criteria, proposes author's approach to classification of outsourcing types and presents a distinctive characteristic of the main types.

Key words: outsourcing, outsourcer, business process, outsourcing types, outsourcing classification.

УДК 338.465.2

Нищенко О.В.

аспірант кафедри підприємництва та бізнесу
Київський національний університет технологій та дизайну

Постановка проблеми. Поняття «аутсорсинг» уже майже три десятиліття використовується в закордонній бізнес-практиці, але, незважаючи на це, питання класифікації аутсорсингу залишається відкритим. Багато українських і закордонних учених намагались у своїх працях розробити класифікацію, яка би відповідала сьогоднішнім економічним реаліям. Проте єдиної класифікації аутсорсингу немає, навпаки, є велика кількість різноманітних підходів до класифікації, які базуються на схожих критеріях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання класифікації аутсорсингу стало предметом дослідження багатьох науковців сучасності, зокрема: О.Н. Руденко і Є.А. Кудінової [1], К.О. Горової [2], Ю.Н. Грибової і О.В. Боговиза [3], К.Ю. Воробйова [4], О.Ю. Рижак [5], А.О. Саїнчук [6], І.В. Яцкевич [7], П.В. Бріня і О.В. Прохоренко [8], О.І. Микала [9], О.В. Манойленко [10] та ін. Зважаючи на вагомий внесок науковців у розвиток цього питання, все ж таки невирішеним

залишається питання узагальнення досвіду та формалізації єдиного наукового підходу до класифікації видів аутсорсингу.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз існуючих наукових підходів до класифікації аутсорсингу та розробка авторської класифікаційної системи аутсорсингу, яка відповідає сучасним економічним реаліям.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчаючи світовий розвиток теорії аутсорсингу як наукового предмету дослідження, можна зауважити, що більшість закордонних науковців виділяють як головну класифікаційну ознаку аутсорсингу вид діяльності, згідно з якою аутсорсинг класифікують на: виробничий, ІТ-аутсорсинг і аутсорсинг бізнес-процесів.

Розглянувши праці зарубіжних і вітчизняних дослідників, автор дійшов висновку, що серед них немає єдиного підходу до класифікації аутсорсингу: класифікаційних ознак багато, кожен науковець у своєму дослідженні доповнює

наявні новими, пропонуючи власну класифікацію.

Так, О.Н. Руденко й Є.А. Кудінова пропонують класифікувати аутсорсинг відповідно до функцій менеджменту, виходячи з визначення аутсорсингу як «технології менеджменту». Функцію планування пропонують реалізувати за рахунок аутсорсингу маркетингу і логістики, організації – виробничого аутсорсингу і аутстафінгу, мотивації – аутсорсингу корпоративного харчування та медичного обслуговування, контролю – ІТ-аутсорсингу [1, с. 42].

К.О. Горова вважає, що необхідно враховувати такий критерій, як кількість учасників у ланцюгу надання послуг, що поділяє аутсорсинг на прямий та опосередкований. Також науковець класифікує аутсорсинг за афілійованістю аутсорсера та підприємства-замовника на незалежний аутсорсинг, аутсорсинг із виділенням підрозділу підприємства та аутсорсинг із метою подальшого об'єднання [2, с. 15].

Переважна більшість авторів у своїй класифікації виокремлюють ознаку «вид діяльності». Ю.Н. Грибова і О.В. Боговиз [3, с. 45] за цією ознакою класифікують аутсорсинг на аутсорсинг бізнес-процесів і технологічні послуги. К.Ю. Воробйов [4, с. 53] виділяє аутсорсинг виробничих/промислових процесів та аутсорсинг пізнавальних процесів і знань. О.Ю. Рижак [5, с. 62] розрізняє аутсорсинг обслуговування корпоративних комп'ютерних мереж, аутсорсинг нарахування заробітної плати, аутсорсинг фінансових операцій та транзакцій, рекрутинговий аутсорсинг тощо. А.О. Саїнчук [6, с. 52] додатково виокремлює операційний, функціональний і ресурсний аутсорсинг. І.В. Яцкевич [7, с. 201] класифікує на аутсорсинг інформаційних технологій, аутсорсинг бізнес-процесів, аутсорсинг бухгалтерських послуг, аутсорсинг офісного друку, аутсорсинг кадрових процесів (аутстафінг).

Таким чином, як бачимо, відсутня чітка систематизація класифікаційних ознак за групами і підгрупами. Такі види, як аутсорсинг нарахування заробітної плати, аутсорсинг фінансових операцій та транзакцій, рекрутинговий аутсорсинг, аутсорсинг бухгалтерських послуг, аутсорсинг офісного друку, є складовими частинами аутсорсингу бізнес-процесів, тому підвидом у групі «аутсорсинг бізнес-процесів».

Дослідники П.В. Брінь і О.В. Прохоренко [8, с. 84] наголошують на важливості багаторівневої класифікації відносин аутсорсингу за сукупністю ознак. Науковці виділяють організаційні/процесні (форма взаємин між сторонами, вид договірних відносин, період взаємин, характер передачі майна і т. д.) і якісні/змістовні ознаки (цільове призначення аутсорсингу, масштаб застосування, використовуваний ресурс, джерело підвищення

конкурентоспроможності, область формування ланцюжка цінностей і т. д.).

Найбільш розгорнута класифікація зустрічається в працях науковців О.І. Микало [9, с. 221] та О.В. Манойленко [10]. О.І. Микало класифікує аутсорсинг за такими ознаками: за ціллю запровадження аутсорсингу, за ступенем залучення ресурсів компанії-замовника, за характером і співвідношенням функцій, що передаються на аутсорсинг, за кількістю виконавців, за країною базування компанії-постачальника послуг, за строком надання послуг. О.В. Манойленко пропонує використовувати вісім класифікаційних ознак: за відношенням до зовнішнього середовища функціонування компанії, за сферою застосування, за географічною ознакою, за масштабом і формою застосування, з погляду формування ланцюжка створення вартості, за основним ресурсом аутсорсера, за ефективністю виконання окремої фази трансформації бізнесу, за частотою виконання. За кожною класифікаційною ознакою дослідник виокремлює два-сім видів аутсорсингу. Дана класифікаційна система перенавантажена другорядною інформацією та ускладнює розуміння сутності окремих видів аутсорсингу.

Дослідивши наукові підходи до класифікації аутсорсингу, вважаємо доцільним побудову класифікаційної системи аутсорсингу за чотирма ознаками: видом діяльності, відношенням до профільної діяльності підприємства, формою партнерської взаємодії та за країною базування аутсорсингу (рис. 1), що відповідає сучасним економічним реаліям.

Уважаємо доцільним, на відміну від існуючих класифікацій аутсорсингу, виокремлення аутсорсингу знань у самостійний вид, що не є складовою частиною аутсорсингу бізнес-процесів як здебільшого можна зустріти.

Аутсорсинг знань передбачає управління процесами, які вимагають глибокого вивчення або серйозної аналітичної обробки даних, формування і управління базами знань, які в подальшому можуть бути використаними для підтримки прийняття рішень [11, с. 234].

Найбільш вживаний вид – аутсорсинг бізнес-процесів є формою делегування непрофільних бізнес-процесів чи функцій, а також відповідальності за їх виконання фірмі-аутсорсеру на основі укладеного договору підяду [14, с. 302].

Поряд із традиційними видами аутсорсингу бізнес-процесів сьогодні українські аутсорсингові організації пропонують послуги екологічного аутсорсингу та CRM-аутсорсингу, що є досить новим видом діяльності, які варто розглянути детальніше.

Екологічний аутсорсинг – це послуга, яка передбачає передачу підприємством виконання завдань із виробничого екологічного контролю спеціалізованій організації. На початковому етапі

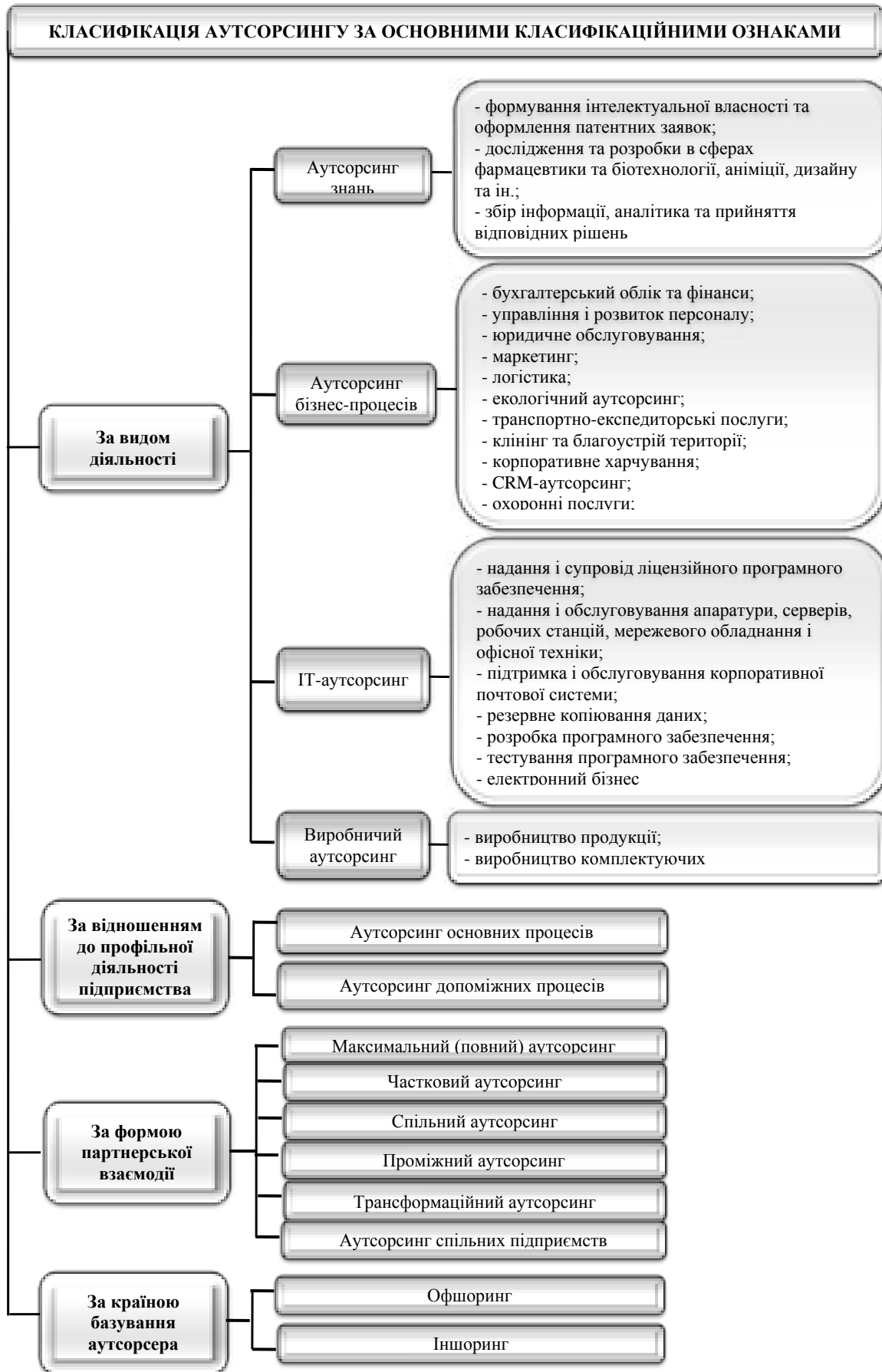

Рис. 1. Класифікаційна система аутсорсингу

[11, с. 234; 12, с. 67–78; 13, с. 40–41]

кваліфіковані фахівці проводять обстеження підприємства, збирають і обробляють усю необхідну для подальшої роботи інформацію. У рамках екологічного аутсорсингу можуть надаватися такі послуги:

- розробка програми заходів щодо приведення діяльності підприємства відповідно до вимог природоохоронного законодавства;
- ведення первинної облікової природоохоронної документації;
- розробка природоохоронних заходів і планів природоохоронної діяльності;
- заповнення і подача екологічної звітності;
- надання допомоги у зборі необхідних документів для розробки проектів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС), розрахунку санітарно-захисної зони (СЗЗ), нормативів гранично допустимих викидів (ГДВ), гранично допустимих скидів (ГДС), інвентаризації відходів, викидів, зелених насаджень, а також документів для отримання всіх необхідних дозволів екологічного характеру;
- представлення інтересів організації під час проведення перевірок контролюючими органами з питань природокористування та охорони навколишнього середовища;
- організація документообігу тощо [15].

CRM-аутсорсинг – це послуга, яка передбачає передачу підприємством виконання завдань з управління взаємовідносинами з клієнтами іншій організації, яка спеціалізується на цьому. Послугами CRM-аутсорсингу здебільшого користуються філії іноземних компаній [16]. У рамках CRM-аутсорсингу можуть надаватися такі послуги:

- розробка CRM-стратегії;
- розробка й оцінка стандартів якості обслуговування;
- створення, аналіз і підвищення прибутковості клієнтської бази;
- розробка та впровадження програм лояльності;
- розробка, оцінка і реалізація програм щодо підвищення довіри клієнтів.

Таким, що стрімко розвивається, є ІТ-аутсорсинг, який передбачає часткову або повну передачу робіт із підтримки, обслуговування та модернізації ІТ-інфраструктури організації, що спеціалізується на абонентському обслуговуванні організації, має штат фахівців різної кваліфікації.

Виробничий аутсорсинг передбачає передачу частини виробничих процесів або всього циклу виробництва сторонній компанії, також можливий варіант продажу частини своїх підрозділів іншим компаніям і подальша взаємодія з ними вже в рамках аутсорсингу.

За формою партнерської взаємодії виокремлено: максимальний, частковий, спільний, проміж-

ний, трансформаційний аутсорсинг та аутсорсинг спільних підприємств.

Термін максимальний (повний) аутсорсинг використовується для визначення договору, згідно з яким штат співробітників (можливо, й активи), які відносяться до основної діяльності підприємства, такі як інформаційні технології або фінанси, передаються постачальнику послуг на термін дії контракту. Частковий аутсорсинг передбачає реалізацію клієнтом значної частини функцій підрозділу.

Одним із варіантів аутсорсингу, в якому сторони договору – партнери, є спільний аутсорсинг. Деякі науковці також використовують цей термін для опису субдоговорів, які передбачають наявність декількох постачальників послуг.

За проміжного аутсорсингу організація передає управління своїми системами і платформами третій стороні, вважаючи, що її власні спеціалісти з інформаційних технологій здатні розробити нові системи. На відміну від проміжного аутсорсингу трансформаційний аутсорсинг передбачає що організація запрошує постачальника послуг, який повністю реорганізує роботу підрозділу, розробляючи нову систему і створюючи надійну базу знань і навичок, яку потім передає клієнту. Відрізняється від повного тим, що перехід співробітників і активів не остаточний – по завершенні проекту клієнт знову отримує повний контроль і виконує свої обов'язки.

Аутсорсинг спільних підприємств – створення нового підприємства для використання майбутніх ділових можливостей. Персонал і активи клієнта будуть передані цьому спільному підприємству, а не постачальнику послуг. Замовник і постачальник послуг розділяють прибуток, отриманий новим підприємством [13, с. 40–41].

За країною базування аутсорсера виокремлено: офшоринг (реалізація функцій (процесів) здійснюється організацією, яка розташована в іншій країні) та іншоринг (реалізація функцій (процесів) здійснюється організацією, яка розташована в країні клієнта).

Висновки з проведеного дослідження. Необхідною умовою раціональної організації аутсорсингу на підприємстві є його класифікація. Розроблена автором система класифікації аутсорсингу за чотирма ознаками: за видом діяльності, за відношенням до профільної діяльності підприємства, за формою партнерської взаємодії та за країною базування аутсорсингу є оптимальним, що не перенавантажує зайвою інформацією науковим підходом до класифікації видів аутсорсингу. Представлені результати дослідження доповнюють теоретичні надбання у сфері управління підприємством на основі аутсорсингу та можуть бути підґрунтям подальших наукових досліджень у даному напрямі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Руденко О.Н. Актуальные вопросы определения аутсорсинга / О.Н. Руденко, Е.А. Кудинова // Международный научно-исследовательский журнал. – 2013. – № 4-2(11). – С. 40–43 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-voprosy-opredeleniya-autsorsinga>.
2. Горова К.О. Визначення основних підходів до класифікації аутсорсингу на сучасному етапі економічного розвитку / К.О. Горова // Економічний аналіз : зб. наук. праць ; редкол. В.А. Дерій (гол. ред.) [та ін.]. – Тернопіль : Економічна думка, 2014. – Т. 18. – № 1. – С. 12–19.
3. Грибова Ю.Н. Аутсорсинг как фактор повышения эффективности деятельности промышленных предприятий / Ю.Н. Грибова, А.В. Боговиз // Вестник Алтайской академии экономики и права. – 2010. – № 3. – С. 45–48 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://journal-aael.intelbi.ru/main/wp-content/uploads/2011/04/Ю.Н.-Грибова-А.В.-Боговиз.pdf>.
4. Воробьев К.Ю. Классификации аутсорсинга с позиций управленческого подхода / К.Ю. Воробьев // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. – 2013. – № 4. – Т. 19. – С. 53–56 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsii-autsorsinga-s-pozitsiy-upravlencheskogo-podhoda>.
5. Рижак О.Ю. Категорійні ознаки аутсорсингу вітчизняних підприємств / О.Ю. Рижак // Бізнес Інформ. – 2011. – № 1. – С. 61–63 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2011&abstract=2011_01_0&lang=ua&stqa=10.
6. Саїнчук А.О. Аутсорсинг: види, класифікаційні ознаки та форми. Класифікація аутсорсингових проєктів / А.О. Саїнчук // Управління розвитком складних систем. – 2013. – №13. – С. 50–57 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-13/50-57_red.pdf.
7. Яцкевич И.В. Аутсорсинг: виды, проблемы и перспективы / И.В. Яцкевич // Научный вестник Буковинської державної фінансової академії. Економічні науки. – 2011. – № 2(21). – С. 197–203.
8. Брінь П.В. Багаторівнева класифікація відносин аутсорсингу / П.В. Брінь, О.В. Прохоренко // Економіка і фінанси. – Дніпропетровськ : ПП Шевельов Є.О., 2013. – № 12. – С. 78–85.
9. Микало О.І. Аналіз та класифікація форм аутсорсингу / О.І. Микало // Економічний простір. – 2010. – № 37. – С. 216–222 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ekpr/2010_37/Statti/25.pdf.
10. Манойленко О.В. Аутсорсинг як інструмент підвищення ефективності антикризового управління / О.В. Манойленко // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – 2006. – № 1. – С. 8–12 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/VMSU/econ/2006_1/03/06movcme.html.
11. Гребешкова О.М. Аутсорсинг знань: потенціал партнерських відносин підприємств у постіндустріальну епоху / О.М. Гребешкова, К.С. Денисенко // Стратегія економічного розвитку України. – 2011. – № 29. – С. 232–239.
12. Аникин Б.А., Рудая И.Л. Аутсорсинг и аутстаффинг: высокие технологии менеджмента : [учеб. пособ.] / Б.А. Аникин, И.Л. Рудая ; 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2009. – 320 с.
13. Хейвуд Дж.Б. Аутсорсинг : в поисках конкурентных преимуществ / Дж.Б. Хейвуд ; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2004. – 176 с.
14. Nyshenko O.V. Business process outsourcing / O.V. Nyshenko // Problems of social and economic development of business: Collection of scientific articles. Vol. 1 – Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2014. – P. 301–304.
15. Екологічний аутсорсинг [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://ecolog-ua.com/content/ekologicheskij-autsorsing>.
16. Программы лояльности и CRM-аутсорсинг [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://osdirect.com.ua/info/articles-2/Programmy-lojalnosti-i-CRM-autsorsing-26.html>.